

Miljöskandal? Rättsskandal? Medvetet fusk? Okunnighet?

Fortifikationsverket förbigår miljölagstiftningen – dränerar PFAS-flygplats utan sanering och miljöbedömning

Utan att verksamheten ens har tillstånd planerar Fortifikationsverket att gräva ny dränering på Karlsborgs flygplats. Dräneringen kommer att föra ut giftigt PFAS-förorenat grundvatten till Vättern och Bottensjön. Länsstyrelsen beslutade därför i augusti i år att markavvattningsprojektet innebär risk för betydande miljöpåverkan. Fortifikationsverket ålades inkomma med en specifik miljöbedömning för hela markavvattningen vid flygplatsen. Detta förbigår nu Fortifikationsverket genom att i ett separat "anmälningssärende" till Försvarsinspektören, försvarets egen tillsynsmyndighet (FIHM), bryta ut en stor del av markavvattningsprojektet. Genom detta grepp påbörjar de nu dränering av PFAS-förgiftad mark utan såväl miljöbedömning som samråd med berörda, samt fortfarande i avsaknad av både saneringsplaner och giltigt tillstånd för flygplatsen. Aktion Rädda Vättern kräver ett omedelbart stopp för dräneringsplanerna.

Vättern har länge varit ett skjutfält och ett flygövningsområde för Vättern. Sedan flera år tillbaka försöker Försvarmakten att få tillstånd till en kraftig utökning av verksamheten. Försvarets materielverk fick ett tillstånd att fortsätta skjuta i Vättern redan 2010. Det har man använt till att bland annat beskjuta norra Vättern med stora spränggranater, alldeles intill fiskeförbudsområde. Beskjutningen av Vättern med stridsvagnar fortsätter enligt gamla tillstånd från Kråks skjutfält, söder om Karlsborg. På flygskjutmålet Hammaren utanför Enebågens badplats, vill försvaret utöka från 1 000 till 69 000 skott per år. Start och landningar på Karlsborgs flygplats vill man nu femdubbla.

Samtidigt har miljölagstiftningen skärpts. Genom vattendirektivet har Sverige förbundit sig att inte tillåta verksamheter som försämrar vattenkvaliteten i sjöar som Vättern. Natura 2000-reglerna säger att livsmiljön för fåglar, fiskar och växter inte får skadas.

För att ändå driva igenom fortsatt och ökad militär skadegörelse på den naturskyddade dricksvattentäkten Vättern tycks taktiken vara att dela upp verksamheten i mindre pusselbitar där myndigheterna och allmänheten inte ska kunna se hela bilden.

Så prövas flygskjutmålet Hammaren utan att FMV:s miljöpåverkan i samma sjö räknas in. Femdubblingen av flygrörelserna på Karlsborgs flygplats prövas utan att varken FMV:s

artilleribeskjutningar, eller 2 150 flygvarv för att träffa Hammaren-målet med projektiler och raketer, räknas med.

Denna uppdelning av de militära verksamheterna i mindre pusselbitar utan sammanhang strider mot miljölagstiftningen och prejudicerande dom i Högsta Domstolen¹.

Nu tar Försvarsmakten och Fortifikationsverket, i samråd med sin egen tillsynsmyndighet Försvarsinspektören, ytterligare ett steg på denna olagliga väg genom att köra igång ett separat dräneringsprojekt.

Karlsborgs flygplats är allvarligt förorenad av PFAS-kemikalier på grund av övningar med brandsläckningsskum. Flygplatsen ligger på en smal landtunga och förgiftat vatten läcker både direkt till Vättern och till Bottensjön som i sin tur rinner ut i Vättern. Enligt rapporter från Örebro universitet är flygplatsen en av de största punktkällorna till PFAS-föroreningen av Vättern.

Miljö kvalitetsnormen för PFOS (en av de farliga fluorföreningarna) har redan överskridits med det dubbla i Vättern. Erfarenheterna från andra brandskumsförgiftade vattentäcker runt om i landet, med efterföljande rättsprocesser, borde även de mana till eftertanke och försiktighet.

- *PFAS är bland de giftigaste kemikalier som skapats. De bryts ner mycket långsamt eller inte alls och misstänks vara cancerframkallande, reproduktionsstörande och skadliga för levern och immunförsvaret. Detta borde saneras – inte dräneras ut i dricksvatten! säger Aktion Rädda Vätterns ordförande Elisabeth Lennartsson.*

Istället för att stänga och sanera området vill försvaret genom Fortifikationsverket dränera den vattensjuka flygplatsen. PFAS-förgiftat grundvatten ska pumpas ut i vattenskyddsområdet!

Länsstyrelsen har den 31 augusti 2018 beslutat att flygplatsens markavvattning och dränering "kan antas medföra betydande miljöpåverkan" enligt miljöbalkens regelverk, vilket kräver en ordentlig miljökonsekvensbeskrivning.

Trots att denna miljöutredning nu ska genomföras, enligt 6 kapitlet i miljöbalken, ger Försvarsinspektören grönt ljus för att påbörja cirka en tredjedel av dräneringsarbetet. Dräneringen av själva landningsbanan, den så kallade rullbanan, bryts ut ur det övriga markavvattningsärendet. Förgiftat vatten kommer att ledas ut i dagvattensystemet och hamna i dricksvattentäkten. Det kallas "bankantsdränering" och handlar alltså bara om en intern uppgörelse mellan Fortifikationsverket och Försvarsinspektören.

Aktion Rädda Vättern upptäckte detta, trots att det tydligen var tänkt att ske i tysthet eftersom varken grannar, jordbruksföretag i närheten eller allmänheten fått veta något om planerna. Överklagandet av Försvarsinspektörens beslut går direkt till regeringen som nu ska

¹ Enligt det så kallade Bungemålet krävs i prövning av Natura 2000-tillstånd en samlad bedömning av verksamheten "...tillsammans med andra pågående eller planerade verksamheter eller åtgärder..." (HD mål nr T 3158-12).

avgöra den fortsatta hanteringen. Aktion Rädda Vättern har begärt inhibition, dvs. att beslutet omedelbart ska undanröjas i väntan på en slutlig prövning.

- *Vi accepterar inte att försvarets verksamheter medvetet förorenar Vättern, säger Elisabeth Lennartsson, ordförande i Aktion Rädda Vättern. Det är ont om rent dricksvatten och Vätterns känsliga ekosystem ska inte behöva utsättas för denna helt onödiga skadegörelse.*
- *Jag har lång erfarenhet av miljöprövningsärenden, säger Christer Haagman, föreningens talesperson i miljöjuridiska ärenden, men har aldrig träffat på något som liknar detta. Om det sker med uppsåt eller på grund av okunnighet är svårt att säga. Nu måste regeringen omedelbart stoppa dräneringsbeslutet och se till att lagstiftningen respekteras. Annars blir det både en rättsskandal och en miljöskandal.*

Aktion Rädda Vätterns överklagande och begäran om inhibition är nu registrerad hos regeringskansliet med dnr M 2018/02742.

Handläggande tjänsteman när det gäller tillstånd för Karlsborgs flygplats (dnr 551-359-2017) är Lena Niklasson, miljöskyddsavdelningen Länsstyrelsen Västra Götaland.

Handläggande tjänsteman för markavvattningsärendet (dnr 531-13904-2018) är Mats Rydgård, vattenavdelningen Länsstyrelsen Västra Götaland.

Flygskjutmålet Hammaren handläggs av Mark- och miljödomstolen i Vänersborg (M 2374-16).

Här bifogas Aktion Rädda Vätterns överklagande, Försvarsinspektörens skrivelse till regeringen och Aktion Rädda Vätterns bemötande. Underliggande handlingar finns på Aktion Rädda Vätterns hemsida <http://www.aktionraddavattern.se/> under flik Dokument >> Försvaret: Flygplatsen.

Enligt uppdrag
Ann-Sofie Andersson
Pressansvarig för Aktion Rädda Vättern

Kontakt

Christer Haagman, talesperson för ARV i försvars- och tillståndsfrågor tel. **072-895 1691**
christer.haagman@gmail.com

Hemsida: <http://www.aktionraddavattern.se/>

Facebook: <https://www.facebook.com/RaddaVattern>